

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตโซนร้อนจึงทำให้มีสภาพอากาศที่อบอุ่นตลอดปีประกอบด้วยพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในย่านมรสุม ทำให้มีฝนตกชุกในฤดูฝนโดยมีระยะเวลาเฉลี่ย 6 เดือนต่อปี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551ก) ก่อให้เกิดลำน้ำมากมายในประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ส่งผลให้ประเทศไทยมีพื้นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจึงมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ในปัจจุบันสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย มีมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น และสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้ปีละจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกสินค้าทางการเกษตรในปี 2550 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.40 โดยมีผลผลิตพืชผลที่สำคัญประกอบด้วย ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และปาล์มน้ำมัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551ข) โดยในปี 2551 คาดว่าจะมีความต้องการบริโภคข้าวของโลกประมาณ 423.93 ล้านตันข้าวสารเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 1.21 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการนำไปใช้เป็นอาหารสัตว์เพื่อทดแทนธัญพืช สำหรับความต้องการบริโภคข้าวภายในประเทศมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 3.67 ในด้านความต้องการบริโภคมันสำปะหลังของโลกมีประมาณ 7.0 – 7.2 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 0.75 – 0.95 ล้านตัน เนื่องจากความต้องการของตลาดต่างประเทศยังคงขยายตัวเพราะมีความต้องการพลังงานทดแทนจากพืชเพิ่มมากขึ้น สำหรับความต้องการบริโภคมันสำปะหลังในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 7.8 ล้านตัน เป็น 9 ล้านตัน เนื่องจากความต้องการใช้มันสำปะหลังเพื่อผลิตเอทานอลขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในด้านความต้องการการบริโภคน้ำตาลของโลกในปี 2551 มีประมาณ 159.2 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 2.7 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของการบริโภคในกลุ่มภาคตะวันออกไกลและโอเชียเนีย รวมทั้งแอฟริกา และอเมริกาใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน สำหรับการบริโภคในประเทศมีความต้องการใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา คือ ประมาณ 2 ล้านตัน ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัว ในด้านความต้องการใช้ปาล์มน้ำมันของโลกมีประมาณ 39.53 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 7.13 เนื่องจากความต้องการด้านอาหารและด้านพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น สำหรับความ

ต้องการใช้ปาล์มน้ำมันในประเทศมีประมาณ 920,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 290 เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซล (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551) จากภาวะราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการ รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งผลักดันให้มีการใช้พลังงานธรรมชาติทดแทน ซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการใช้น้ำมันอันจะช่วยให้ผู้ประกอบการลดต้นทุนได้เป็นอย่างดี ซึ่งมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานชนิดหนึ่งที่สามารถผลิตเป็นเอทานอล เพื่อนำมาผสมกับน้ำมันเบนซิน เรียกว่า “ ก๊าซโซฮอลล์” มีออกเทนสูงเทียบเท่าน้ำมันเบนซิน 95 จึงนับว่ามันสำปะหลัง มีบทบาททางด้านพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นในยุคปัจจุบันและมีแนวโน้มความต้องการบริโภคมันสำปะหลังของโลกเพิ่มมากขึ้น จึงควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรขยายพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

มันสำปะหลัง (Cassava) เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศ เพราะเป็นสินค้าเกษตรที่ส่งออกเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2550 สามารถทำรายได้เข้าสู่ประเทศจำนวน 48,672 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551ก: ออนไลน์) ส่วนใหญ่มันสำปะหลังที่ผลิตได้ถูกแปรรูปเป็นมันอัดเม็ด มันเส้น แป้งมัน และเอทานอล ตามลำดับ (อรุณี วงศ์ราชน, 2549) โดยมันอัดเม็ดและมันเส้นจะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพื่อส่งออกไปยังสหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญและมีแนวโน้มความต้องการมันเส้นและมันอัดเม็ดเพิ่มสูงขึ้น(สำนักงานการค้าภายในจังหวัดกำแพงเพชร, 2551) สำหรับแป้งมันนอกจากจะใช้บริโภคโดยตรงภายในประเทศ ยังส่งออกเป็นวัตถุดิบ เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมผงชูรส กระจก กาว สารให้ความหวาน เป็นต้น โดยมีตลาดนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และอินโดนีเซีย โดยเฉพาะประเทศจีนมีการนำเข้าเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปผลิตเป็นเหล้า และยังมีแนวโน้มความต้องการเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานการค้าภายในจังหวัดกำแพงเพชร, 2551) ส่วนเอทานอลใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมพลังงานและเชื้อเพลิงภายในประเทศและจากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้เอทานอลเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 20 ผลสมในน้ำมันเบนซินส่งผลให้การใช้มันสำปะหลังเพื่อผลิตเป็นเอทานอลขยายตัวมากขึ้น โดยในปี 2551 ประเทศไทยมีแนวโน้มในการใช้มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นจาก 7.8 ล้านตันหัวมันสด ในปี 2550 เป็น 9.00 ล้านตันหัวมันสด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551ข)

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังประมาณ 11,645,741 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านเกษตร, 2551: ออนไลน์) ซึ่งจังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลังมากเป็นอันดับสองของประเทศ รอง

จากจังหวัดนครราชสีมา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550: ออนไลน์) โดยมีพื้นที่เพาะปลูก และจำนวนเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2549/2550 ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1-1 พื้นที่การเพาะปลูกและจำนวนเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2549/2550

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	จำนวนเกษตรกร (คน)
เมืองกำแพงเพชร	173,583	5,659
ขาณุวรลักษบุรี	258,250	8,436
คลองขลุง	53,500	1,854
พรานกระต่าย	32,316	1,211
คลองลาน	105,670	4,453
ไทรงาม	7,766	324
ลานกระบือ	2,120	145
ทรายทองวัฒนา	100	27
ปางศิลาทอง	40,160	3,139
บึงสามัคคี	220	39
โกสัมพีนคร	26,209	990
รวม	699,894	26,277

ที่มา : สำนักงานการค้าภายในจังหวัดกำแพงเพชร, 2550

จากตารางที่ 1-1 พบว่า จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด คือ อำเภอขาณุวรลักษบุรี โดยมีพื้นที่เพาะปลูก 217,124 ไร่ ในขณะที่อำเภอเมืองกำแพงเพชร และอำเภอคลองลานมีพื้นที่เพาะปลูก 144,075 ไร่ และ 105,670 ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานการค้าภายในจังหวัดกำแพงเพชร, 2550) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตมันสำปะหลังมาก จึงควรได้รับส่งเสริมในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ และจากภาวการณ์น้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อราคาปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าแรงงาน และปัจจัย

การผลิตอื่นๆ ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ราคาข้าวสาลีมันสำปะหลังมีความผันผวนตลอดเวลา ทำให้เกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังยังคงมีฐานะที่ยากจน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในด้านการเกษตรทั้งด้านการเพาะปลูกและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพสูงและต้นทุนต่ำ สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

จากความสำคัญและความต้องการในมันสำปะหลังดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกร สำหรับผู้ที่สนใจที่จะลงทุนปลูกมันสำปะหลังใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุนปลูกมันสำปะหลังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจปลูกมันสำปะหลัง สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนปลูกมันสำปะหลัง

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง ได้แก่ ต้นทุนทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง ตั้งแต่การเตรียมดินจนกระทั่งมีผลผลิตเพื่อจำหน่าย

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่รับจากการจำหน่ายมันสำปะหลัง